

Узагальнювальні слова при однорідних членах речення. Тире при узагальнювальних словах

*Матеріал подано за темами уроків
06.04.20, 07.04.20, 09.04.20, 10.04.20*

Ти мову вчи і прислухайся
До того, як вона звучить.
І розмовляти так старайся,
Щоб всім її хотілось вчить.

Вона ж у нас така багата,
Така чарівна, як весна!
І нею можна все сказати.
І найрідніша нам вона!

Н.Красоткіна

Я - знаю!

Мовна скарбничка
(вправа на повторення теоретичного матеріалу)

Завдання (письмово)

Прочитайте текст. Знайдіть речення з однорідними членами. Визначте, чи правильно стоять розділові знаки (якщо ні, то випишіть і виправте помилки).

У нашій мові дуже багато синонімів та антонімів. Вони збагачують мову, роблять її колоритною милозвучною. Бо ж мова — це душа народу. А наш народ — працьовитий і співучий. Він тонко відчуває красу, несе у своєму серці любов, і доброту. А мова наша лагідна, і тепла, щира, і добра, м'яка, і чарівна. Її не можна не любити, бо вона прекрасна! Рідну мову треба вчити ціле життя, адже вона весь час змінюється розвивається.

Попрацюємо

Завдання (усно)

Порівняйте речення в колонках. У кожному з них виділено однорідні члени речення та узагальнювальне слово при них.

Зроби висновок, що таке узагальнювальне слово. Коли в реченні з узагальнювальним словом потрібно ставити двокрапку, а коли – тире?

1. У кошику в Даринки лежали різні **гриби**: лисички, боровики, опеньки.

2. Денис найбільше любить такі **фрукти**: апельсини, яблука, груші.

1. І в саду, і в лісі – **скрізь** чуються дзвінкі пташині голоси.

2. **Мальви, волошки, ромашки** – ці та інші **квіти** росли біля тину.

Запам'ятай

Узагальнювальне слово

При однорідних членах речення може бути **узагальнювальне слово**, яке своїм значенням об'єднує однорідні члени речення. **НАПРИКЛАД:** *Музиканти грають на різних інструментах: скрипці, трубі, кларнеті.*

У ролі узагальнювальних слів, крім іменників, можуть також бути займенники або прислівники *все, всі, ніхто, всюди, скрізь* та ін. **НАПРИКЛАД:** *Ніхто не запізнився: ні дорослі, ні діти.*

На схемах узагальнювальне слово позначаємо так: Δ .

Інтонація

В усному мовленні узагальнювальне слово вимовляємо з підвищеною інтонацією, після нього робимо паузу й знижуємо голос.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

Узагальнювальне слово й однорідні члени речення виконують однакову синтаксичну роль.

Запам'ятай

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНІ СЛОВА

Можуть виражатися
іменниками,
займенниками,
прислівниками,
словосполученнями

Можуть стояти
перед однорідними
членами речення і
після них

Узагальнювальне слово та
однорідні члени речення
виступають у ролі того
самого члена речення

Однорідні члени речення
щодо узагальнювальних
слів є **уточнювальними**
словами.

Пояснювальний зв'язок між
узагальнювальними словами і однорідними
членами речення може підкреслюватися
словами **як-от, а саме**

Попрацюємо

Завдання (усно)

Доберіть до виділених узагальнювальних слів однорідні члени та доповніть ними речення. Прочитайте вголос утворені речення, дотримуючись правильної інтонації.

1. ... – **усе** навколо благало дощу.
2. На клумбі зацвіли різні **квіти** :
3. Весняне небо грало всіма **кольорами** :
4. Значні площі займають багаті культури :
5. ... – **скрізь** буяє весна.

Запам'ятай

Розділові знаки

Узагальнювальне слово може стояти перед однорідними членами речення або після них. Залежно від цього ставимо **тире** або **двокрапку**.

• Якщо узагальнювальне слово стоїть перед однорідними членами речення, то перед ними ставимо двокрапку	<i>Велика галявина поросла лісовим зіллям: папороттю, конвалією, деревієм.</i> Δ: ○, ○, ○
• Якщо узагальнювальне слово стоїть після однорідних членів речення, то після них ставимо тире	<i>Пагорбки, трави, кущики – усе оповите туманом.</i> ○, ○, ○ – Δ

Попрацюємо

Завдання (письмово)

Прочитайте речення, вставляючи на місці крапок слова із довідки.

Користуючись правилами , які є в підручнику на ст. 199-201, виберіть розділові знаки, які необхідно поставити на місці «?».

Запишіть схеми цих речень.

1. У наших лісах ростуть хвойні ? ялини, сосни, кедри, смереки.
2. Ластівки, білі лебеді , шпаки , журавлі , качки ? ... полинули у вирій .
3. На землі, в траві, на деревах , у повітрі ? ... вирує життя.
4. Велика галявина поросла лісовим ? папороттю, конвалією .

Довідка

скрізь, всі, зіллям, дерева

Попрацюємо

Вправа «Розумне перо»

Завдання (письмово)

Прочитайте, на місці крапок поставте самостійно дібрані узагальнювальні слова.

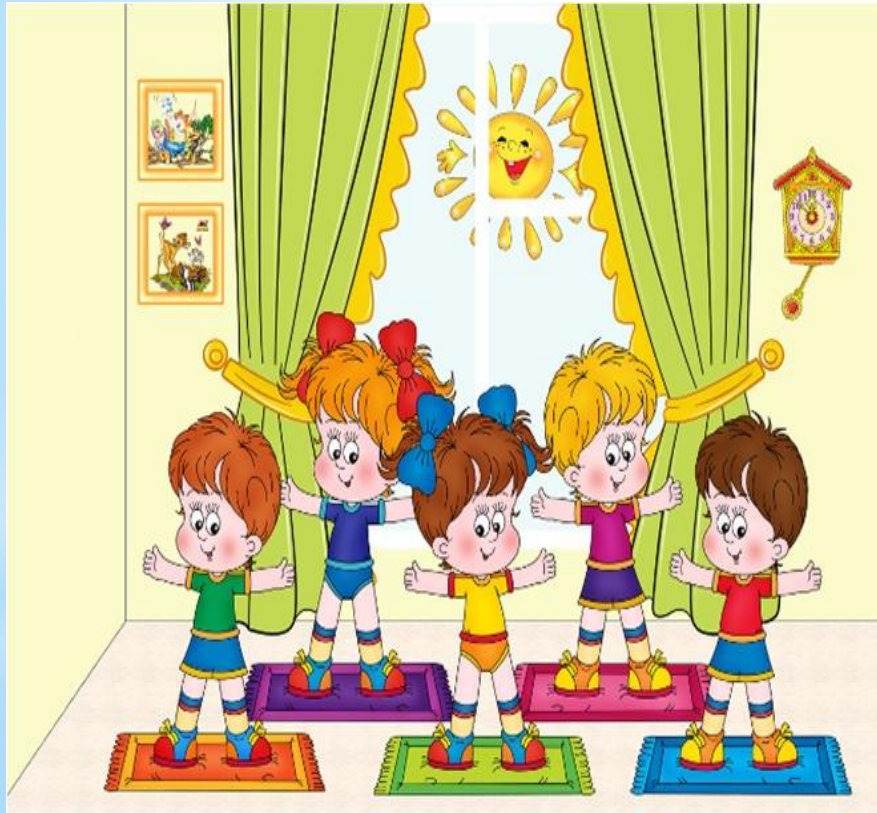
Поясніть розділові знаки, користуючись правилом у підручнику (усно).

У зошитах позначте схеми 2-го та 4-го речення.

1. *Степ і лиман, озеро і море — ... закуталось в чарівний світ.*
2. *Мальви такі ... : білі, червоні, сині.*
3. *Земля, і вода, і повітря — ... послухало.*
4. *... тихо : і над водою, і над ставком.*

Фізкультхвилинка

Станьте, діти, у проході,
Посміхніться ви природі!
Потягніться догори,
Поклоніться до землі.
Нахиліться вліво, вправо,
Повторіть ще раз цю вправу!
Швидко-швидко пострибайте
І мерщій усі сідайте!

Хвилинка ерудита

Узагальнювальні слова найчастіше виражаються :

- ❖ **іменниками** (*квіти, дерева...*)
- ❖ **займенниками** (*все, всі, кожний, всякий, ніхто...*),
- ❖ **прислівниками** (*скрізь, кругом, навкруги, всюди, завжди, ніколи...*)

Попрацюємо Синтаксичний практикум

Завдання (письмово)

Спиши, постав розділові знаки.

1. Мати, мова, Батьківщина от і вся моя родина!
2. Усе моє степи, і небо, і ліси, й дорога, й явори.
3. Я все люблю в своїм краю криницю, повні гомону ліси і дзвони срібної роси...

Мовознавча хвилинка для розумників і розумниць

Завдання (письмово)

Запишіть тільки речення із узагальнювальними словами при однорідних членах речення, накресліть їх схеми (розділові знаки пропущено).

- 1. Шумлять вишневі та яблуневі сади.*
- 2. Південну частину земель України омивають моря Чорне та Азовське.*
- 3. Біда помучить і мудрості научить.*
- 4. Землею України течуть ріки Дніпро, Дунай, Дністер.*
- 5. Рідний дім, вишні у цвіту, журлива річка і запашний луг усе це пов'язано з образом матері.*

Питання з пелюсток

Завдання (усно)

- ❖ *Як називається слово, яке об'єднує спільною назвою однорідні члени речення ?*
- ❖ *Де може стояти узагальнювальне слово відносно до однорідних членів речення?*
- ❖ *Який розділовий знак ставимо, коли УС стоїть перед однорідними членами? А якщо після них?*

Закріплення

Завдання (усно)

Розгляньте схеми речень з однорідними членами та узагальнювальним словом. Розкажіть про особливості вживання розділових знаків у кожному реченні. Складіть речення за кожною схемою.

1. Δ : $\bigcirc$, $\bigcirc$, $\bigcirc$

2. $\bigcirc$, $\bigcirc$, $\bigcirc$ – Δ

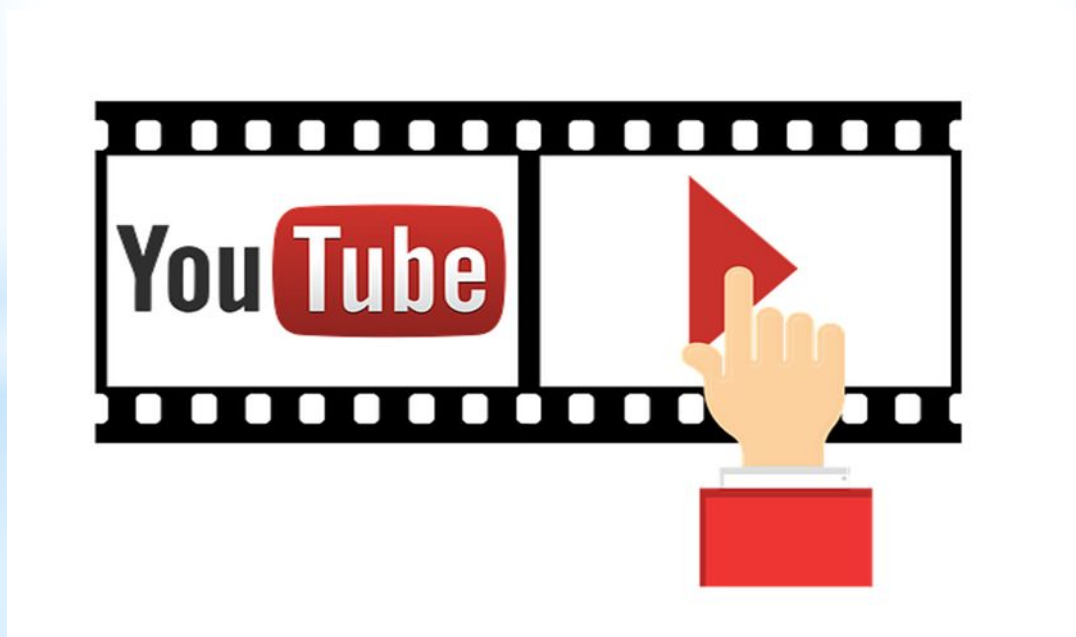
3. Δ : $\bigcirc$, $\bigcirc$ та $\bigcirc$

4. $\bigcirc$, і $\bigcirc$, і $\bigcirc$ – Δ

Закріплення

Для закріплення матеріалу рекомендовано перегляд відео за посиланням (*вправи з уроку виконувати не треба*) :

* <https://youtu.be/5oHCbzfOSJE>

Завдання

1. Ст. 199-201 (опрацювати правила)

2. Вправа 468

Свої результати надішліть, будь ласка, своєму вчителю

5-А stymardar@gmail.com (1 група)

5-Б stymardar@gmail.com (1 група)

5-Г tasya1608@ukr.net (1 група)

nataliiasobotiuk@ukr.net (2 група)

tasya1608@ukr.net (2 група)

reznik.tetyana@gmail.com (2 група)

Успіхів!

